

ombudsman
veřejný ochránce práv

VÝROČNÍ ZPRÁVA O OCHRANĚ PŘED DISKRIMINACÍ

2019

Vysvětlivky

odkaz na webovou stránku

odkaz na tiskovinu

Veřejný ochránce práv

Rovné zacházení a diskriminace

Veřejný ochránce práv

Údolní 39, 602 00 Brno

informační linka: +420 542 542 888

ústředna: +420 542 542 111

e-mail: podatelna@ochrance.cz

www.ochrance.cz

www.facebook.com/verejny.ochrance.prav

www.twitter.com/ochranceprav

POSLÁNÍ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Tato zpráva pojednává pouze o činnosti ochránce v roli národního orgánu pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací (equality body), jímž se ochránce stal koncem roku 2009. Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, světuje ochránci širší oprávnění.

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů a dalších institucí. Tehdy má právo nahlížet do úředních či soudních spisů, žádat úřady o vysvětlení a může bez ohlášení provádět místní šetření. Shledá-li pochybení úřadu a nepodaří se mu dosáhnout nápravy, může informovat nadřízený úřad či veřejnost.

Od roku 2006 ochránce plní úkoly národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení, v nichž se nacházejí osoby omezené na svobodě, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením. Svá zjištění a doporučení ochránce zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a na jejich základě formuluje standardy zacházení. Návrhy na zlepšení zjištěného stavu a odstranění případného špatného zacházení ochránce směřuje jak k samotným zařízením a jejich zřizovatelům, tak k ústředním orgánům státní správy.

Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

Počínaje lednem 2018 zastává ochránce také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a pomáhá také cizincům – občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

Ke zvláštním oprávněním ochránce patří právo podávat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení podzákoných právních předpisů, právo vedlejšího účastenství před Ústavním soudem v řízení o zrušení zákona či jeho části, právo podat správní žalobu k ochraně veřejného zájmu či návrh na zahájení kárného řízení s předsedou či místopředsedou soudu. Ochránce také může doporučit vládě přijmout, změnit či zrušit zákon.

Ochránce je nezávislý a nestranný, z výkonu své funkce je odpovědný Poslanecké sněmovně, která ho zvolila. Má jednoho voleného zástupce, kterého může pověřit výkonem části své působnosti. Se svými poznatky ochránce průběžně seznamuje veřejnost prostřednictvím médií, internetu, sociálních sítí, odborných seminářů, kulatých stolů a konferencí. Nejdůležitější zjištění a doporučení shrnuje zpráva o činnosti veřejného ochránce práv předkládaná každoročně Poslanecké sněmovně.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

ÚVODNÍ SLOVO VEŘEJNÉ OCHRÁNKYŇĚ PRÁV

V roce 2019 tomu bylo deset let od přijetí antidiskriminačního zákona. A k tomuto výročí se také vztahovaly naše aktivity v uplynulém roce. Diskutovali jsme, bilancovali i oslavovali. Od nejistých začátků, kdy se antidiskriminační zákon přijímal také proto, aby Česká republika dostala svým závazkům plynoucím z práva Evropské unie, se stal neodmyslitelnou součástí českého právního řádu. Díky antidiskriminačnímu zákonu mají zastání například lidé se zdravotním postižením, rodiče dětí nebo lidé v pokročilém věku. Zaručuje, že se o lidech nebude rozhodovat na základě mylných dojmů, které mohou mít svůj původ v předsudku, ale jako s jednotlivci, kteří mají vlastní osobnostní rysy, dovednosti a zkušenosti.

Velkou radost mám z toho, že na mezinárodní konferenci v Senátu se o své zkušenosti podělily skutečné oběti diskriminace – muž se zrakovým postižením, kterému město nepronajalo obecní byt, vysokoškolská pedagožka, kterou zaměstnavatel šikanoval kvůli jejímu věku, nebo zástupci romských dětí, které nepřijala spádová škola. Příběhy konkrétních lidí nám pomáhají pochopit, s jakou závažností diskriminace zasahuje lidskou důstojnost, i její další nepříznivé dopady do běžného života.

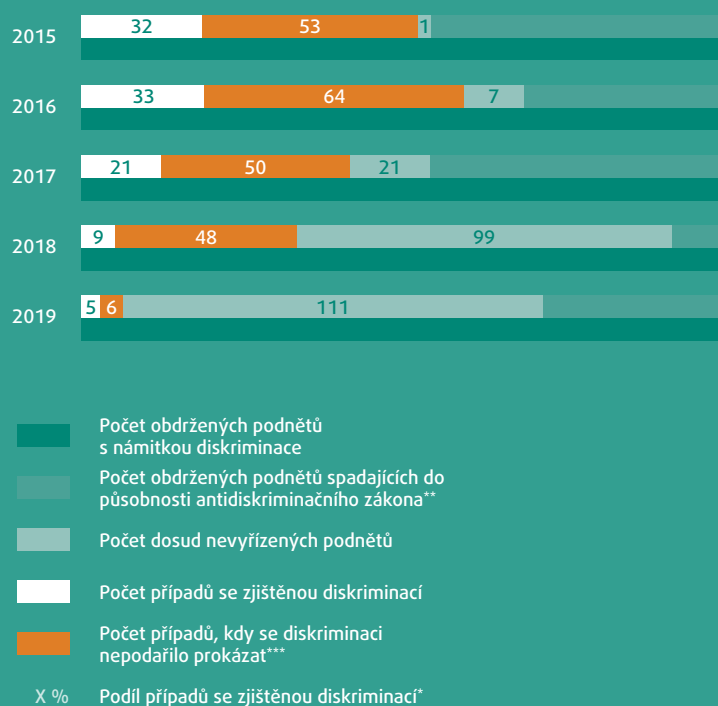
Kromě výročí antidiskriminačního zákona jsme se věnovali i dalším systémovým otázkám v oblasti rovného zacházení. Ve výroční zprávě se dočtete, jak řešit sexuální obtěžování na pracovišti, proč je důležitá větší transparence v odměňování, co doporučujeme advokátům a advokátkám, kteří zastupují oběti diskriminace, jak se žije LGBT lidem v České republice nebo jaké jsou trendy v rozhodování soudů o nenávistných projevech na internetu.

Přeji inspirativní čtení

Anna Šabatová

1. Zaostřeno na stížnosti

Počty stížností v letech 2015–2019

Kolik stížností jsme v uplynulém roce řešili a s čím se na nás lidé nejčastěji obrazejí?

Za více než deset let, co se věnujeme tématu diskriminace, počet obdržených stížností výrazně vzrostl. Zatímco v prvním roce působení jsme dostali **178 podnětů**, v uplynulém roce se jejich počet vyšplhal na **403 podnětů**. Meziročně podnětů přibýlo: v roce 2018 jsme jich obdrželi 383, v roce 2019 jich bylo 403.

Kromě přímé pomoci stěžovatelům a stěžovatelkám tvoří další část naší práce komunikace s mezinárodními subjekty 32 spisů, spolupráce s orgány státní správy 14 spisů, reakce na dotazy veřejnosti 31 spisů, spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi a soukromým sektorem 9 spisů a provádění výzkumu 2 spisy.

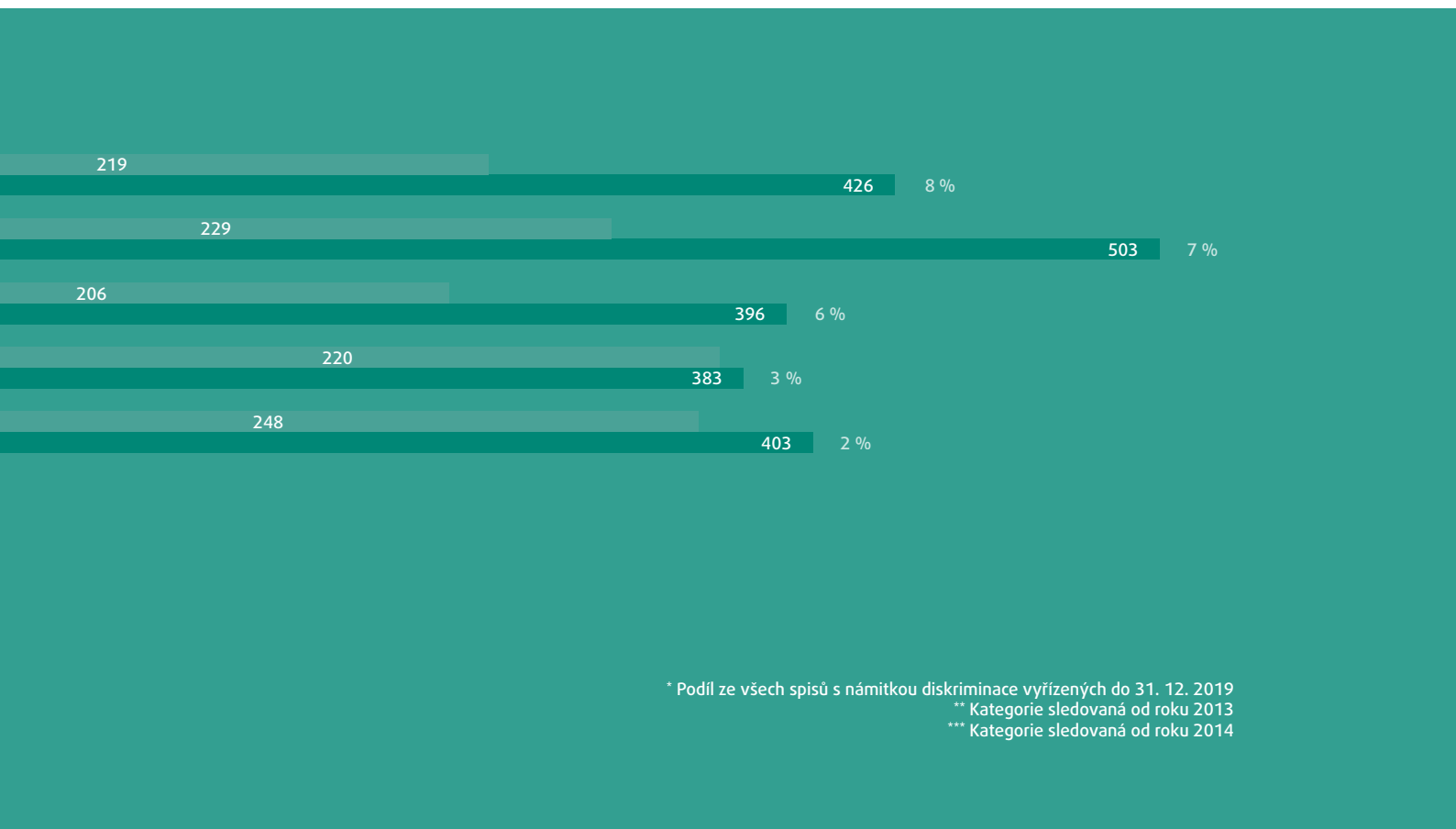
Počet stížností na diskriminaci meziročně stoupl:

Co z čísel plyne?

Průměrně u **8 % stížnosti** konstatujeme, že nejspíše skutečně došlo k diskriminaci (za roky 2017, 2019 a 2019 je tento podíl nižší, jelikož šetření několika desítek podnětů není doposud ukončeno). Ve většině případů šlo o přímou diskriminaci, v menším počtu pak o nepřímou

diskriminaci, v ostatních případech šlo o pronásledování, obtěžování, pokyn k diskriminaci nebo navádění na diskriminaci. V několika procentech případů se diskriminaci kvůli nedostatku důkazů nepodařilo ani prokázat, ani vyvrátit (jde o kategorii sledovanou od roku 2014).

* Podíl ze všech spisů s námitkou diskriminace vyřízených do 31. 12. 2019

** Kategorie sledovaná od roku 2013

*** Kategorie sledovaná od roku 2014

Lidé si nejčastěji stěžují na diskriminaci v oblasti práce a zaměstnávání

Stejně jako ve většině uplynulých let, také v roce 2019 se na nás lidé nejčastěji obraceli se stížnostmi na diskriminaci v oblasti práce a zaměstnávání (132 stížností). Souvisí to s nezastupitelným významem práce v životě člověka, kdy nám poskytuje nejen materiální zabezpečení, ale také pocit užitečnosti a seberealizace, jejím

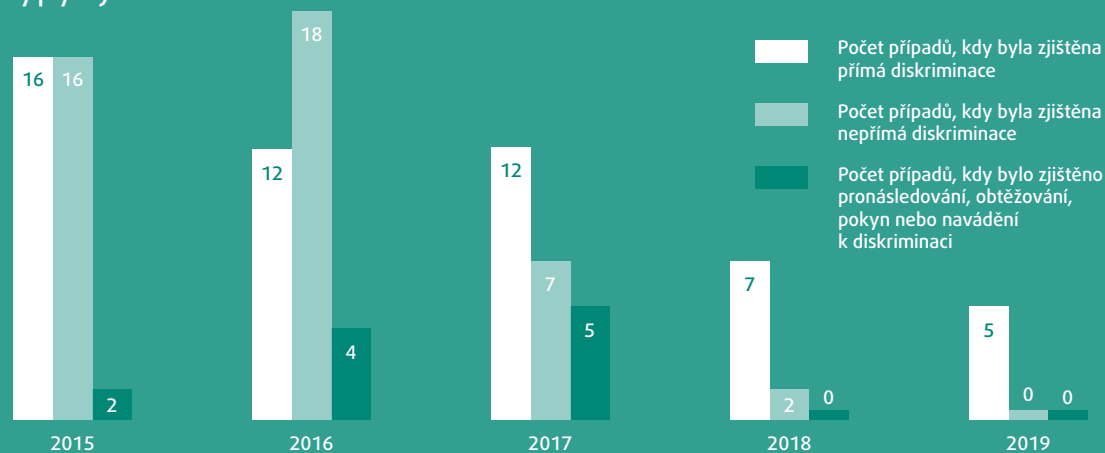
prostřednictvím navazujeme sociální vztahy. Omezení přístupu k práci a zaměstnání nebo vytvoření nespravedlivých podmínek na pracovišti je často způsobeno důvody, za které člověk nemůže, například věkem, pohlavím, zdravotním postižením, rasou a etnicitou, což je vnímáno jako velice závažné. Lidé se proto častěji odhodlají svou situaci řešit. S jistým odstupem pak následují stížnosti na diskriminaci v oblasti poskytování zboží a služeb (83 stížností), bydlení (51), vzdělávání (50 stížností), v jiné oblasti (34 stížností), a v další veřejné správě (38 stížností).

Víte, že...

... od prosince 2009, kdy se veřejný ochránce práv začal zabývat prosazováním práva na rovné zacházení, jsme zjistili diskriminaci celkem v 242 případech? Nejčastěji šlo o diskriminaci z důvodu zdravotního postižení (78 případů), věku (50 případů) nebo pohlaví (40 případů), která se vyskytovala zejména v oblasti poskytování zboží a služeb (64 případů) nebo práce a zaměstnávání (62 případů).

Typy zjištěné diskriminace v letech 2015–2019*

* Počet ze spisů vyřízených do 31. 12. 2019

Jaký je rozdíl mezi přímou a nepřímou diskriminací? V čem spočívá obtěžování nebo pronásledování? Nevíte? Nevadí. Připravili jsme pro vás slovníček, kde všechny důležité pojmy vysvětlujeme. Naleznete ho na konci této zprávy.

Lidé si nejčastěji stěžují na diskriminaci z důvodu rasy a etnického původu

Žebříček počtu stížností dle jednotlivých diskriminačních důvodů stejně jako v předchozích letech ukazuje, že diskriminace je stále do velké míry nejasný pojem. V posledních sedmi letech si lidé nejčastěji stěžují na diskriminaci z důvodů, které antidiskriminační zákon nebo jiné zákony neznají, případně žádný důvod ani neuvedou (jde o kategorii „jiný důvod“). Často jde o mezilidské konflikty způsobené osobními antipatiemi, které jsou sice často velice nepříjemné, ale nedají se považovat za diskriminaci v právním slova smyslu.

Jaké jsou další nejčastější důvody stížností na diskriminaci? Po výjimce loňského roku se v roce 2019 vrátila na první

místo diskriminace z důvodu zdravotního postižení (109). Na druhé místo stoupla ze čtvrtého místa diskriminace z důvodu pohlaví (53) a na třetím místě je stejně jako v předchozích letech diskriminace z důvodu věku (48).

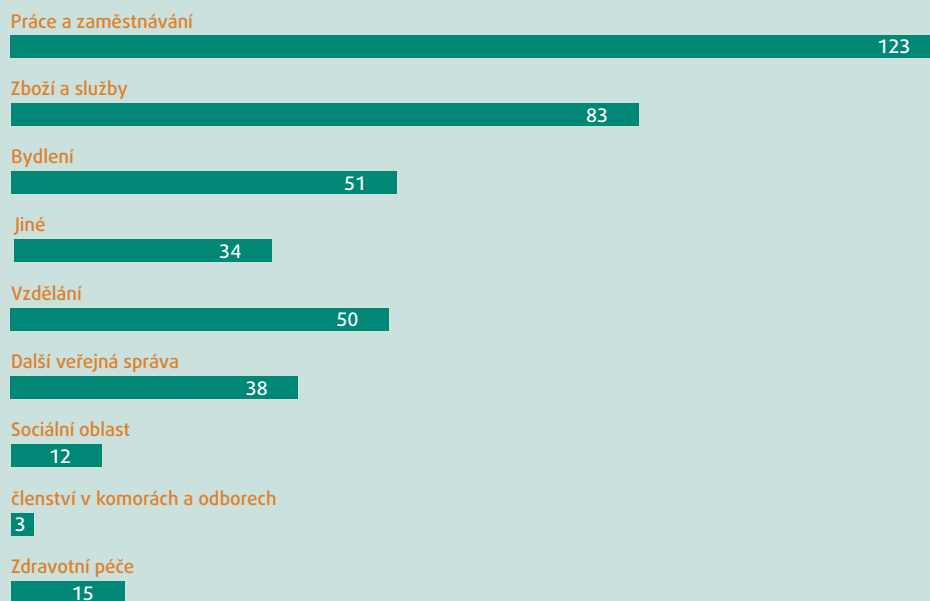
Fenomén vícenásobné diskriminace: když se potká více diskriminačních důvodů

Charakteristiky, kvůli kterým se lidé stávají obětmi diskriminace, se často kumulují. V takovém případě hovoříme o tzv. vícenásobné diskriminaci, kdy je nerovné zacházení důsledkem vícero diskriminačních důvodů. Letos jsme obdrželi celkem 44 stížností na vícenásobnou diskriminaci, nejčastěji šlo o kombinaci diskriminace z důvodu jiného a rasa a etnický původ (15), pohlaví a věk (6), věk a zdravotní postižení (6).

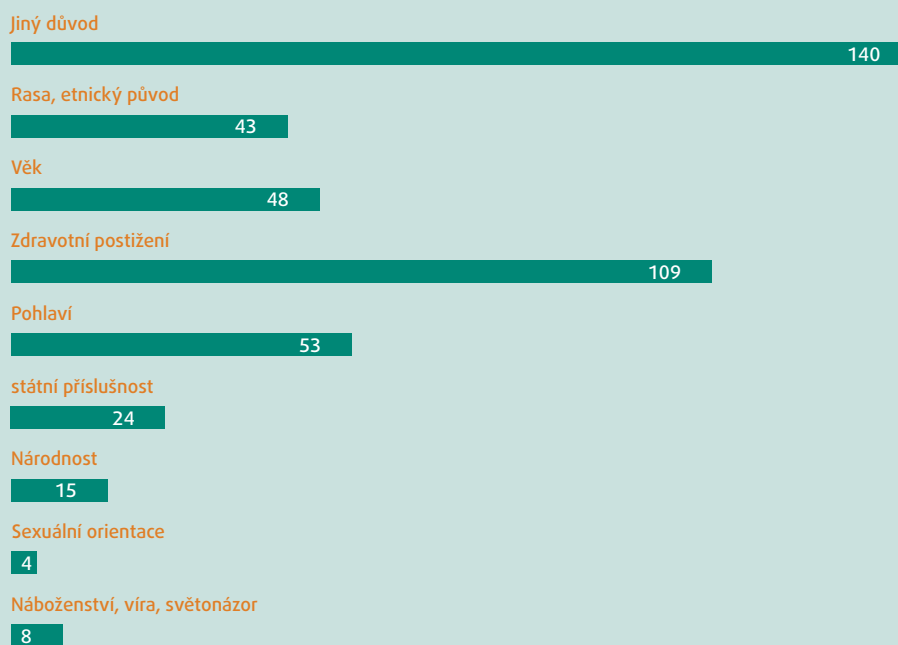

Diskriminací není každá subjektivně pocíťovaná nespravedlnost. Diskriminací se obecně rozumí odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění. Nestáčí se však diskriminovaným či diskriminovanou pouze cítit – za diskriminaci se považuje pouze jednání popsané a zakázané zákonem. Důvody a oblasti, kdy je rozlišování mezi lidmi nepřípustné, stanovuje zejména antidiskriminační zákon.

Počet stížností podle jednotlivých oblastí

Počet stížností podle namítaných diskriminačních důvodů

»»»»»»»»»» 2. Tematický rok: 10 let antidiskriminačního zákonu

Po celý rok 2019 jsme si připomínali 10 let účinnosti antidiskriminačního zákona. Scházeli jsme se s různými organizacemi a institucemi, abychom vyhodnotili dopady zmíněného zákona do života české společnosti a diskutovali o možných změnách.

S neziskovými organizacemi jsme se na [kulatém stole](#) bavili, jak účinně pomáhat obětem diskriminace, která data o rovnosti bychom měli v budoucnu sbírat a jak bychom měli o otázkách rovného zacházení co nejlépe diskutovat s širokou veřejností.

”

Antidiskriminační zákon oslavil desáté narozeniny.

“

Na pravidelném [kulatém stole](#) se správními úřady jsme se ohlédli za nejdůležitějšími rozhodnutími Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu. Bavili jsme se také o možných změnách v antidiskriminačním zákoně a vhodných způsobech vzdělávání úřednic a úředníků v oblasti rovného zacházení.

Na [odborném semináři](#) jsme se s přizvanými expertkami a experty zamýšleli, zda veřejný ochránce práv jako tzv. národní orgán pro rovné zacházení (angl. national equality body) splňuje čerstvá doporučení Rady Evropy a Evropské komise (tzv. standardy). Ohlédli jsme se také nad těmi nejdůležitějšími případy ochránce, k čemuž nám výrazně pomohl [sborník](#) stanovisek „Diskriminace“, který jsme při této příležitosti slavnostně pokřtili.

Do intenzivní diskuze o rovnosti jsme pozvali i studující středních škol. Ti se mohli k tématu rovnosti vyjádřit prostřednictvím autorských dokumentárních snímků v rámci soutěže [Equal.doc](#). Zvítězily v ní ostravské

studentky Ema Ostřížková a Karolína Žáková. Jejich nápadité video nazvané jednoduše „Diskriminace“ můžete shlédnout na [YouTube](#) (s českými a anglickými titulky).

Na vymahatelnost práva pohledem obětí diskriminace jsme se podrobněji zaměřili i na [mezinárodní konferenci](#), kterou jsme uspořádali v Senátu díky Mgr. Miluši Horské, místopředsedkyni horní komory Parlamentu ČR. Diskutovali jsme na ni mimo jiné o [novele](#) antidiskriminačního zákona, kterou na jaře roku 2019 předložila skupina poslankyň a poslanců a která odráží legislativní doporučení ombudsmana.

Abychom podpořili obyčejné lidi, kteří čelí diskriminaci, vypracovali jsme a rozeslali nové letáky s příběhy, kde naše pomoc měla v uplynulých letech smysl. Příběhy jsou skutečné a týkají se diskriminace z důvodu [pohlaví](#), [sexuální orientace](#) či [zdravotního postižení](#). Tyto materiály tak doplňují již oceňované letáky z uplynulých let, které se týkaly [rasové](#) či [věkové](#) diskriminace.

3. České soudy rozhodují o diskriminaci

”

Soudy dávají
obětem
diskriminace
naději.

“

Zákaz muslimského šátku v teoretické výuce představuje nepřímou diskriminaci

Obrátila se na nás somálská dívka muslimského vyznání, která se ucházela o studium na Střední zdravotnické škole v Praze. S ředitelkou se dostala do sporu kvůli nošení muslimského šátku hidžábu. Měli jsme za to, že ustanovení školního řádu, které zakazovalo nosit všechny pokrývky hlavy, může být nepřímo diskriminační z důvodu náboženského vyznání. Nejvyšší soud náš názor potvrdil a rozhodl, že zákaz dopadající i na náboženské pokrývky hlavy při teoretické výuce ve škole nesleduje legitimní cíl.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 173/2013/DIS ze dne 2. 7. 2014

 [Rozsudek Nejvyššího soudu](#) sp. zn. 25 Cdo 348/2019 ze dne 27. 11. 2019

”

Vyznávání islámu, jehož symbolem je u žen hidžáb, je sice náboženstvím v českých poměrech nezvyklým, vzbuzujícím v některých občanech paušalizující obavy, avšak za podmínek daných naším právním řádem by i tyto osobní a nikoho neohrožující projevy náboženského přesvědčení měly být většinou společností tolerovány, a to zvláště v oblasti vzdělávání, jehož úkolem je mimo jiné i vést studenty k úctě a respektu k právům druhých a názorové snášenlivosti.

(z odůvodnění rozsudku)

“

Učitelka se zrakovým postižením

Obrátila se na nás paní Blanka, která pracuje jako učitelka na střední škole. Ředitelka školy ji šikanovala kvůli jejímu zrakovému postižení a nakonec jí dala výpověď pro nadbytečnost. Dospěli jsme k závěru, že škola paní Blanku diskriminovala z důvodu zdravotního postižení. Okresní soud v Českých Budějovicích nám dal za pravdu a přiznal paní Blance odškodnění ve výši 75 000 Kč. Škola nakonec vzala výpověď zpět.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 3381/2017/VOP ze dne 28. 8. 2018

 Rozsudek Okresního soud v Českých Budějovicích sp. zn. 23 C 276/2017 ze dne 25. 2. 2019

Šikana na pracovišti

Žalobkyně pracovala v Hasičském záchranném sboru a stala se obětí šikany nadřízených. Okresní soud v Ústí nad Labem rozhodl, že zaměstnavatel porušil zásadu rovného zacházení ve vztahu k žalobkyni nevyplácením odměn a vypracováním nepravdivého služebního hodnocení. Žalobkyni přiznal zadostiučinění ve výši 200 000 Kč. Krajský soud v Ústí nad Labem pak závěry okresního soudu potvrdil a zadostiučinění zvýšil na

400 000 Kč. Zdůvodnil to tím, že žalobkyně, která plnila řadu náročných úkolů, musela pocítovat nevyplácení odměn jako zjevnou křivdu.

 Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 12 Co 346/2017 ze dne 6. 2. 2019

4. Rovné zacházení v Evropě

”

Nejvyšší evropské soudní instance se vyjadřují k diskriminaci.

“

Monitorujeme činnost Soudního dvora Evropské unie (SDEU) a Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) v oblasti rovného zacházení a zákazu diskriminace. Připravili jsme přehled vybraných rozhodnutí za rok 2019, které by mohly mít vliv na vývoj české právní úpravy, rozhodovací praxi českých soudů nebo naši činnost.

Již od roku 2012 informujeme o důležitých rozsudcích významných evropských soudů na našem webu. Nezapomeňte proto sledovat naše [aktuality](#).

Vybrané rozsudky Soudního dvora Evropské unie

Den pracovního klidu na Velký pátek a příplatek za práci jen pro křesťany

V Rakousku je Velký pátek dnem pracovního klidu. To ale platí pouze pro zaměstnance určitých křesťanských vyznání, jak je stanoveno v příslušném rakouském zákoně. Pokud věřící uvedených církví na Velký pátek pracují, vzniká jim nárok na odměnu za práci ve svátek. Pan Markus, ačkoli není příslušníkem žádné z těchto církví, se po svém zaměstnavateli u soudu domáhal zaplacení příplatku za odpracovanou službu, která připadla právě na Velký pátek. Příklad se dostal až k SDEU.

SDEU rozhodl, že vnitrostátní zákony členských států, které přiznávají příplatek za práci na Velký pátek jen zaměstnancům určitého vyznání, přímo diskriminují ostatní zaměstnance z důvodu náboženství. Zaměstnavatel má podle SDEU v tomto případě postupovat tak, že příplatek za práci na Velký pátek přizná všem zaměstnancům, kteří v tento den pracovali. K tomu SDEU dodal, že členský stát by měl vnitrostátní zákon uvést do souladu s unijními předpisy.

 [Rozsudek](#) SDEU (velkého senátu) ze dne 22. 1. 2019, Cresco Investigation GmbH proti Markusovi Achatzimu, C-193/17

Ani pravidla atletického svazu nemohou diskriminovat

Soutěžní řád německého atletického svazu dříve stanovoval, že se evropští občané mohou zúčastnit národního mistrovství v případě, že mají po dobu jednoho roku startovní akreditaci za německý oddíl. V roce 2016 však svaz toto ustanovení soutěžního řádu zrušil. Od tohoto okamžiku se mohli cizinci zúčastnit závodů pouze s výsledkem „bez hodnocení“, nebo se mohli zúčastnit prvního rozběhu nebo prvních tří pokusů v technických disciplínách. To znamenalo, že pan Biffi jako běžec s italským občanstvím žijící v Německu nikdy nemůže závodit ve finále a bojovat o medaile, i kdyby byl ze všech nejlepší. Proto se rozhodl bránit u soudu. Německý soud si nebyl jistý výkladem evropského práva a obrátil se na SDEU.

Ten uvedl, že i pro předpisy, které nemají veřejný charakter (tedy i soutěžní řád atletického svazu), platí povinnost respektovat základní svobody a zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti stanovené právem EU. Pan Biffi se mohl stát obětí diskriminace. Posouzení konkrétního případu je na národním soudu.

 Rozsudek SDEU ze dne 13. 6. 2019, TopFit eV, Daniele Biffi proti Deutscher Leichtathletikverband eV, C-22/18

Víte, že...

veřejný ochránce práv pomáhá také migrujícím občanům EU a jejich rodinným příslušníkům, kteří žijí/pracují/studují v České republice?

Od 1. 1. 2018 jsou občané EU chráněni antidiskriminačním zákonem v oblasti zaměstnání i z důvodu jejich státní příslušnosti. Znamená to, že při přijímání do pracovního poměru i v průběhu pracovního poměru mají právo na rovné zacházení jako domácí státní příslušníci.

Více se o naší pomoci občanům EU dozvíte na [webu](#).

Vybrané rozsudky Evropského soudu pro lidská práva

Nepřípustnost odlišného režimu ve věznicích na základě pohlaví

Stěžovatel z Lotyšska byl v roce 2001 odsouzen k trestu 20 let odnětí svobody, který vykonával ve věznici s nejvyšším stupněm zabezpečení. V roce 2008 požádal o povolení účastnit se pohřbu svého otce. Ředitel věznice žádost zamítl s tím, že na opuštění věznice mají nárok pouze vězni umístění ve věznicích s nižším stupněm zabezpečení. Do uzavřených věznic s nejvyšším stupněm zabezpečení však byli umísťováni pouze muži. Ženy byly v případě spáchání stejného trestného činu umísťovány do polouzavřených věznic, které měly možnost v obdobných případech opustit. Stěžovatel namítal, že se stal obětí diskriminace z důvodu pohlaví.

Soud dospěl k závěru, že zamítnutí stěžovatelovy žádosti o opuštění věznice pouze na základě pravidel stanovených pro typ věznice, do které byl zařazen v závislosti na svém pohlaví, představuje diskriminační jednání.

”

Aby tak odlišné zacházení s muži a ženami bylo považováno za slučitelné s Úmluvou, musí za ním stát skutečně silné důvody. Odkaz na tradice a převažující společenské postoje v konkrétní zemi nemohou být považovány za dostatečné odůvodnění odlišného zacházení.

(z odůvodnění rozhodnutí)

“

V tomto případě tedy došlo k porušení práv stěžovatele.

 Rozhodnutí ESLP ze dne 10. 1. 2019 ve věci Ēcis proti Lotyšsku (stížnost č. 12879/09)

Evropský soud pro lidská práva dále řekl, že...

...nevhodné komentáře, které byly zveřejněny na diskusním fóru zpravodajského portálu, nezakládají porušení práva stěžovatelky na respektování rodinného a soukromého života podle Evropské úmluvy o lidských právech. Soud připomněl, že ochrana soukromého života (čl. 8 Úmluvy) a svoboda projevu (čl. 10 Úmluvy) jsou si rovné a nalezení spravedlivé rovnováhy záleží v první řadě na uvážení jednotlivých států.

 Rozhodnutí ESLP ze dne 19. 3. 2019 ve věci Høiness proti Norsku (stížnost č. 43624/14)

...není jeho úkolem stanovit, jakými prostředky mají být zajištěny vzdělávací potřeby dětí se zdravotním postižením. To mohou vymezit pouze vnitrostátní orgány. Soud tak zamítl stížnost stěžovatele, žáka základní školy na vozíku, který se domníval, že škola nedostatečně provedla přiměřené úpravy pro zajištění jeho důstojnosti a práva na vzdělání bez diskriminace. Soud vyšel z toho, že stěžovateli nikdy nebylo znemožněno školu navštěvovat a škola mu i jiným způsobem vycházela vstříc. Opatření provedená školou tak shledal jako dostatečná.

 Rozhodnutí ESLP ze dne 25. 6. 2019 ve věci Stoian proti Rumunsku (stížnost č. 289/14)

...se jedná o porušení práva na vzdělání, pokud stát vyžaduje, aby rodiče museli úředně prohlásit, že jejich děti nejsou pravoslavnými křesťany, aby se nemusely účastnit povinné náboženské výuky v řecké státní škole. Soud vyšel z toho, že státy mají povinnost respektovat právo rodičů vychovávat a učit děti v souladu se svým náboženským přesvědčením.

 Rozhodnutí ESLP ze dne 31. 10. 2019 ve věci Papageorgiou a další proti Řecku (stížnosti č. 4762/18 a 6140/18)

»»»»»» 5. Komu jsme pomohli?

”

Pomáháme vytvářet
jasná a férová pravidla
pro všechny

“

Férovější pravidla přidělování městských bytů

Hlavní město Praha změnilo po zásahu Ministerstva vnitra svá pravidla pro přidělování městských bytů. Na naše upozornění se ministerstvo začalo zabývat pravidly pro přidělování městských bytů v Praze. Ministerstvo odhalilo celou řadu pochybení a Praha následně pravidla změnila. Její příklad následovala například i městská část Praha 10.

Hlavním problémem původních pravidel, na který jsme upozorňovali, byla podmínka minimálního příjmu pro

žadatele o sociální byt. Podle těchto pravidel by matka samoživitelka se třemi dětmi musela mít příjem ve výši 33 500 korun, aby mohla podat žádost o přidělení sociálního bytu.

Zpráva ochránce sp. zn. 5275/2016/VOP ze dne 4. října 2017

Pomoc s nalezením pediatra pro dítě s těžkým zdravotním postižením

Obrátila se na nás matka, které se narodil syn s těžkým zdravotním postižením. Ač byl syn ve stabilizovaném stavu, nechtěli ho pustit z nemocnice, dokud mu matka nenajde dětského doktora. Všude ji však odmítali.

Poskytli jsme jí rady, jak vyjednávat s doktory, zejména ať si nechá písemně potvrdit důvod odmítnutí přijetí do

péče (na což má ze zákona nárok). Dále jsme jí poradili, ať se obrátí na zdravotní pojišťovnu. Zdravotní pojišťovna jí nakonec pomohla najít dětského lékaře pro syna a ten tak mohl opustit nemocnici do domácího ošetřování.

 [Tisková zpráva ochránce](#) ze dne 5. 4. 2019

Jednodušší cestování vlakem pro lidi s asistenčními psy a cestující na vozíku

Řešili jsme několik problémů při cestování vlakem, se kterými se na nás obrátili lidé se zdravotním postižením. Zabývali jsme se případem paní, která cestuje vlakem

na vozíku a s asistenčním psem. Ten však musí do vozu naskakovat a seskakovat z velké výšky, jelikož na trase, po které paní cestuje, nejezdí nízkopodlažní vlaky. Poté, co jsme vstoupili do případu, se dopravce rozhodl na své riziko umožnit nakládku a vykládku asistenčních psů pomocí zdvihacích plošin. Dopravce vyhověl i požadavku na asistenci, kterou budou při předem objednané přepravě zajišťovat jeho zaměstnanci. Rovněž přislíbil změnu interních předpisů a proškolení personálu.

Podobně jsme pomohli v případě, kdy si cestující na vozíku stěžovala na nepřístupnost některých železničních zastávek. Přišli jsme na to, že některé informace na webových stránkách dopravce nejsou zcela přesné a mohou cestující mást. Dopravce vyslyšel naše doporučení a stránky upravil tak, aby byly přehlednější.

 [Zpráva ochránce](#) sp zn. 4475/2018/VOP ze dne 18. 2. 2019

 [Zpráva ochránce](#) sp. zn. 4015/2019/VOP ze dne 3. 9. 2019

 [Tisková zpráva ochránce](#) ze dne 17. 12. 2019

Úspěšné jednání s logopedem

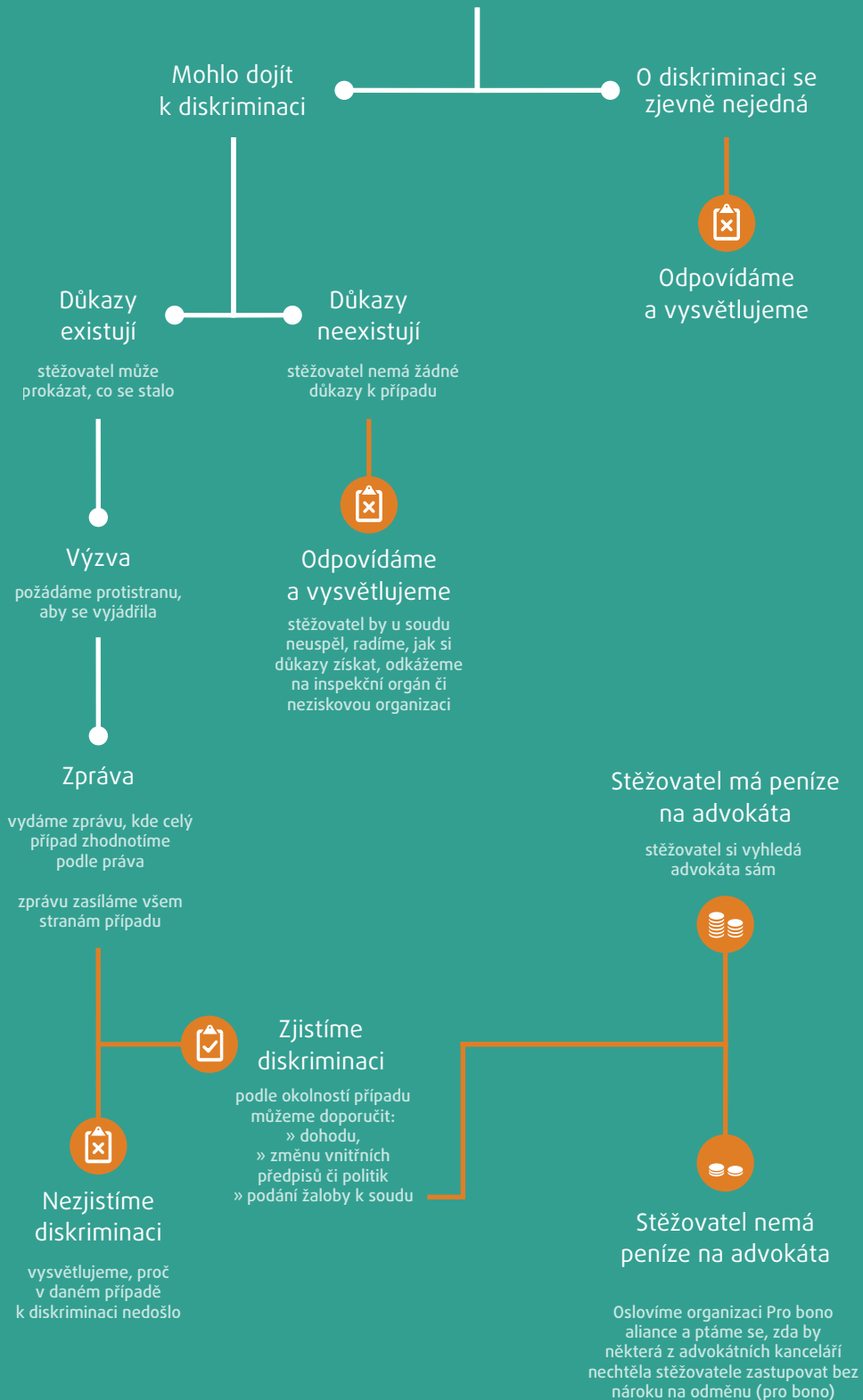
Obrátil se na nás otec se stížností na přístup poskytovatele logopedické péče k jeho dceři. Ta je těžce nedoslýchavá, ale chce se naučit mluvit. V rodině jsou všichni neslyšící, v mluvení jí nemá kdo poskytnout podporu. Otec si představoval, že dcera bude dostávat u logopeda intenzivnější péči. Měl pocit, že logoped upřednostňuje děti s jiným typem zdravotního postižení.

Mezi oběma stranami nebyla nevraživost, proto jsme se rozhodli věc řešit v rámci osobního jednání. Logoped otci

vysvětlil, že žádné z dětí neupřednostňuje nad jinými, nemá kapacitní možnosti k intenzivnější péči a stav jeho dcery jí ani nevyžaduje. Naopak by jí pomohl kontakt se slyšící/mluvící společností. Proto slíbil, že otci poskytne pomoc při hledání studenta nebo studentky, kteří by se mohli dceři věnovat. S tímto výsledkem jednání byl otec spokojen a vysvětlení logopeda přijal.

 [Zpráva ochránce](#) sp. zn. 2500/2019/VOP ze dne 20. 1. 2020

Stížnost na diskriminaci – jak postupuje ochránce

Jak konkrétně postupovat při řešení sexuálního obtěžování?

Když úřad šetří stížnost možné oběti, je důležité:

- vyjádřit respekt a pochopení pro obtěžovanou osobu,
- nebagatelizovat obtěžování,
- ocenit její odvalu,
- získat popis celé události,
- ujistit osobu, že je cílem případ objasnit, situaci napravit a že zjištěné informace nebudou šířeny,
- zamezit konfrontaci obtěžované a obtěžující osoby.

Pokud úřad komunikuje s osobou, která je obviněna ze sexuálního obtěžování, musí jí dát prostor, aby mohla

události popsat ze svého pohledu. Musí zdůraznit svou nestrannost.

Úřad musí věnovat pozornost i dynamice pracovního týmu. Sexuální obtěžování má totiž vliv i na ostatní pracující – například svědky a svědkyně obtěžování.

Příručka je praktická. Obsahuje jak příklad dotazníku pro anonymní dotazování, tak i příklad citlivého rozhovoru s obětí sexuálního obtěžování. Podívejte se do příloh příručky.

7. Legislativní doporučení: Větší transparence v odměňování

”

Právo na
spravedlivou
odměnu za práci
nesmí zůstat jen
na papíře.

“

Rozdíl v odměňování mezi muži a ženami vykonávajícími stejnou práci u téhož zaměstnavatele v soukromé sféře činí přibližně 10 %. Ve veřejné správě je rozdíl poloviční. Vyplyvá to z [výzkumu](#) „Rozdíly v odměňování žen a mužů v ČR. Pracoviště, zaměstnání, stejná práce a rozklad faktorů“, kterou v roce 2019 zveřejnilo Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Ženy ale často neví, že jsou nerovně odměňovány. Nemohou tudíž vymáhat právo, které jim zaručují antidiskriminační zákon a zákoník práce. Jednou z příčin tohoto

stavu je nedostatečný přístup k informacím o pravidlech odměňování. Nejnovější [výzkum](#) veřejného mínění Ministerstva práce a sociálních věcí přitom ukazuje, že lidé souhlasí s tím, aby byli čeští zaměstnavatelé více transparentní v oblasti odměňování.

V roce 2019 jsme s ohledem na přetrvávající celospolečenskou diskusi navrhli čtyři změny v právních předpisech, které přispějí k prosazení práva na spravedlivou odměnu v praxi. Které to jsou?

Odměna za práci již v pracovní inzerci

Většina zaměstnavatelů v soukromé sféře nezveřejňuje v pracovních inzerátech výši odměny za práci. Přitom tato částka by pomohla uchazečům a uchazečkám, aby se nepodhodnocovali a mohli vyjednávat o mzdě s ohledem na své individuální charakteristiky (vzdělání,

zkušenosti apod.). Doporučujeme, aby zaměstnavatelé měli povinnost zveřejnit spolu s nabízenou pozicí i výši mzdy (případně její rozmezí). Přímoú inspirací nám byla slovenská právní úprava, která je účinná od května 2018.

Neplatnost doložek mlčenlivosti

Zaměstnanci či zaměstnankyně se zavazují ve smlouvách, že budou mlčet o výši své odměny za práci. Tato praxe brání vyšší transparentnosti v odměňování. Zákoník práce neobsahuje výslovné pravidlo, že takové ujednání je neplatné přímo ze zákona. Ve společnosti panuje přesvědčení, že takové ujednání platné je. Máme za

to, že lidé by měli mít možnost hovořit o výši odměny za práci s kýmkoliv, pokud chtějí. Takové jednání není (v drtivé většině případů) v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele. Proto navrhujeme, aby v zákoníku práce byla výslovně stanovena neplatnost takové doložky.

Právo zjistit průměrnou odměnu na vykonávané pozici

Doporučujeme, aby pracující měli právo dotazem zjistit průměrnou výši odměny u skupiny osob, které vykonávají stejnou práci a práci stejné hodnoty s ohledem na pohlaví. Toto právo by jim mělo náležet po celou dobu trvání pracovněprávního vztahu (typicky v situaci, kdy jednotlivec pojme podezření, že dochází k diskriminaci

v odměňování). Uvedené právo by měla mít i odborová organizace. Inspirovali jsme se [právní úpravou](#) v Německu, podle níž je možné informaci poskytnout pouze tehdy, pokud stejnou práci či práci stejné hodnoty vykonává minimálně šest mužů a šest žen. Tím je zajištěna ochrana osobních údajů.

Zveřejňování rozdílů v odměňování žen a mužů u velkých zaměstnavatelů

Navrhujeme, aby velcí zaměstnavatelé (s více než 250 zaměstnanými) měli povinnost zveřejňovat rozdíly v odměňování žen a mužů. Podobná [právní úprava](#) platí ve Velké Británii. Uvedené informace firmy již dnes předávají Českému statistickému úřadu pro účely aktualizace [informačního systému](#) o průměrném výdělku.

”

Pokud by byl každý odměňován na základě své skutečné práce, nebylo by nutné dělat s platy takové tajnosti. Jenomže odměňována není často ani tak odvedená práce, jako schopnost si vyjednat peníze. Odměňována není pracovitost, ale sebevědomí.

Anna Šabatová, „Nekupujte kytky, dejte ženám spravedlivou mzdu“
([Hospodářské noviny](#), 8. 3. 2019)

“

Víte, že...

v roce 2019 Kancelář veřejného ochránce práv prošla jako první organizace ve veřejné správě pilotním testováním nástroje Logib?

Logib je testovací nástroj pro zaměstnavatele vyvinutý ve Švýcarsku. Hodnotí rozdíly v odměňování žen a mužů. Na jeho uvedení v českém prostředí pracuje Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci [projektu](#) 22 % k rovnosti.

Rozdíl v odměňování v Kanceláři činí 1,6 %, což je statisticky nevýznamný rozdíl. Tisková zpráva je dostupná [zde](#).

8. Doporučení: Zastupování oběti diskriminace

”

Pomoc advokátů a advokátek je pro účinný boj s diskriminací klíčová.

“

”

Jsem si vědoma toho, jak nelehkou práci může zastupování obětí diskriminace představovat. Proto si nesmírně vážím advokátů a advokátek, kteří jsou přes to všechno ochotni oběti diskriminace zastupovat před soudem a pomáhat jim tak bránit jejich práva. O to cennější je pro mě vědomí, že někteří advokáti a advokátky tak činí bezplatně.

Anna Šabatová, veřejná ochránkyně práv

“

Díky antidiskriminačnímu zákonu se lze proti diskriminaci bránit v soudním řízení, avšak jen málokdo to zvládne bez odborné právní pomoci. Proto jsou pro

nás v případech, kdy zjistíme diskriminaci, důležitými partnery advokáti a advokátky. Bez nich by soudní obrana proti diskriminaci byla často nepředstavitelná. Zpracovali jsme proto pro ně doporučení, které by jim mělo při zastupování oběti diskriminace pomoci.

V doporučení shrnujeme naši dosavadní spolupráci s advokáty a advokátkami a prezentujeme výsledky výzkumu, v němž jsme se vybraných advokátů a advokátek ptali na jejich zkušenosti z diskriminačních sporů. Na základě těchto poznatků jsme sestavili seznam třinácti rad pro efektivní zastupování oběti diskriminace. Doporučení dále obsahuje také přehled užitečných zdrojů z oblasti antidiskriminačního práva.

 [Doporučení](#) ochránce sp. zn. 40/2019/DIS ze dne 29. 8. 2019

 [Tisková zpráva](#) ochránce ze dne 16. 10. 2019

Co jsme advokátům a advokátkám doporučili?

- 1/ Snažte se diskriminační spory řešit smírně.
- 2/ Při přípravě argumentace využívejte více zdrojů.
- 3/ Uplatňujte nárok na náhradu nemajetkové újmy v penězích.
- 4/ Při dokazování využívejte audio a video nahrávky.

- 5/ Upozorňujte na sdílení důkazního břemene.
- 6/ Při soudním řízení myslíte na soudce.
- 7/ Podle potřeby spolupracujte s dalšími subjekty.
- 8/ S klientem komunikujte efektivně a citlivě.
- 9/ Budte předem připraveni na komunikaci s médii.
- 10/ Počítejte s vyšší náročností diskriminačních sporů.
- 11/ Vzdělávejte se v antidiskriminačním právu.
- 12/ Sledujte činnost veřejného ochránce práv.
- 13/ Myslete strategicky.

Praktické semináře

Doporučení jsme představili na semináři pro advokáty a advokátky pořádaném ve spolupráci s Pro bono aliancí. Na semináři zazněly příspěvky o antidiskriminační judikatuře a vybraní advokáti pohovořili o svých zkušenostech se zastupováním oběti diskriminace. Účastníci se tak dozvěděli praktické informace například o situačním testování, mimosoudním řešení sporů či roli médií v diskriminačních kauzách.

 [Článek](#) ze dne 25. 9. 2019 na webových stránkách Advokátního deníku

Tento seminář ale nebyl jediný. V rámci dlouhodobé spolupráce s Pro bono aliancí jsme uspořádali i další semináře na téma – antidiskriminační judikatura 2018, diskriminace při poskytování zdravotní péče a právem proti diskriminaci.

Víte, že...

již od roku 2012 spolupracujeme s Pro bono aliancí při zprostředkování bezplatné právní pomoci obětem diskriminace?

Pro bono alianci jsme předali už 19 případů. Nejčastěji šlo o diskriminaci z důvodu zdravotního postižení. Většina případů skončila z pohledu oběti diskriminace úspěchem, ať už v podobě příznivého soudního rozhodnutí nebo smírného řešení sporu.

9. Výzkum: Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací a násilím

”

I lidé s menšinovou sexuální orientací a trans lidé mají právo na důstojnost. Dlouhodobě usilujeme o odstranění překážek, které jim mohou bránit žít klidný a spokojený život.

“

Jaké konkrétní problémy vnímají LGBT+ lidé ve svém každodenním životě jako zásadní? Co jim jejich životy ztěžuje? Jaké mají zkušenosti s diskriminací a násilím? Které změny by mohly přispět k tomu, aby se těmto lidem v Česku žilo lépe? Na tyto otázky hledal odpověď náš výzkum *Být LGBT+ v Česku*. Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Jeho výsledky jsme zveřejnili symbolicky

17. května při příležitosti Mezinárodního dne proti homofobii, transfobii a bifobii.

Zajímaly nás zkušenosti LGBT+ lidí s různými společenskými předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Metodou bylo on-line dotazníkové šetření. Výzva k vyplnění dotazníku byla šířena prostřednictvím hlavních spolků hájících práva LGBT+ osob, jejich

Víte, že...

právě 17. května v roce 1990 došlo k vyškrtnutí homosexuality z Mezinárodní klasifikace nemocí Světové zdravotnické organizace? Od té chvíle homosexualita oficiálně není považována za duševní poruchu, nýbrž za nepatologické trvalé zaměření člověka.

Česká široká veřejnost vnímá situaci LGBT+ lidí výrazně pozitivněji. Z výsledků zvláštního [Eurobarometru](#) Evropské komise z roku 2019 mapujícího diskriminaci v Evropské unii například vyplývá, že pouze 34 % osob se domnívá, že je v Česku rozšířená diskriminace na základě sexuální orientace. U diskriminace trans osob je procento ještě nižší.

webových stránek a sociálních sítí. Výzkumu se zúčastnilo 1 981 lidí z LGBT+ komunity.

Z výzkumu vyplynulo především následující:

- LGBT+ lidé hodnotí své postavení v České republice jako spíše vyhovující (hodnotili je 6 body z 10 možných).
- Téměř ¾ dotázaných si myslí, že LGBT+ lidé jsou v České republice diskriminováni.
- Postavení trans lidí je výrazně těžší, než postavení leseb a gayů. Ve větší míře pocítují diskriminaci, jsou méně otevření vůči přátelům, rodině, kolegům či spolužákům.
- Velká část LGBT+ lidí se často setkává s různými předsudečnými názory většinové společnosti. Jedná se například o názor, že gayové a lesby by neměli svou sexuální orientaci dávat veřejně na odív nebo že homosexualita není přirozená.

”

Na nádraží mě bezdůvodně slovně napadla starší paní. Podotýkám, že jsme se s partnerkou pouze objaly, ale paní na nás začala okamžitě křičet, že jsme hříčky přírody, měly bychom být zavřené doma a stydět se za to, že žijeme.

Markéta, 20 let, lesba

“

Snahu různých skupin o tabuizaci LGBT+ problematiky a její vymazání ze společenské diskuse a veřejného prostoru považují za nepatřičnou.

Anna Šabatová, zpráva z výzkumu Být LGBT+ v Česku

- Během posledních 5 let se cítila být diskriminována více než třetina LGBT+ lidí, což je zhruba třikrát více, než je tomu v běžné populaci. Nejčastěji se jedná o diskriminaci v oblasti školství a vzdělávání (13 % všech dotázaných).
- Diskriminaci a obtěžování LGBT+ lidé ve více než 90 % případů neřešili.
- Projevy společenské averze vůči LGBT+ lidem mají nejčastěji měkkou formu – jde spíše o vtípký, posměšky, ponižování či urážky, ne o vyhrožování či fyzické násilí. Závažné projevy nenávisti však stále zcela nevymizely.
- Nejdůležitější opatření, která by dle dotázaných napomohla k tomu, aby se jim v České republice žilo lépe, se týkají rodinného života. Největší podporu dotázaných má zpřístupnění manželství párům stejného pohlaví. Až 95 % z nich považuje registrované partnerství za svazek druhé kategorie.
- Vládě, aby předložila návrh zákona, na jehož základě by úřední změna pohlaví trans lidí přestala být podmíněna invazivními chirurgickými zákroky a sterilizací.
- Zaměstnavatelům, aby efektivně předcházeli obtěžování LGBT+ lidí na pracovišti a v případě, že se obtěžování na pracovišti objeví, volili účinná opatření k jeho řešení.
- Školám, aby dbaly na rozvoj respektu mezi žáky, důsledně a odborně prověřovaly každé podezření na obtěžování.
- Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, aby se problematika sexuálních menšin stala součástí rámcových vzdělávacích programů.
- Univerzitám, aby zvažily zařazení problematiky sexuálních menšin, homofobie a transfobie do povinného základu vzdělávání budoucích učitelů.
- Podporujícím spolkům, aby usilovaly o větší povědomí LGBT+ lidí o jejich právech a možnostech obrany před diskriminací a nenávisným násilím.
- Ministerstvu vnitra a Policejnímu prezidiu, aby vzděláváním úředníků a policistů přispěly k tomu, že problémy LGBT+ lidí nebudou zlehčovány či řešeny nevhodně.

Výzkumná zjištění nás v mnohých ohledech znepokojila. Proto jsme se rozhodli sestavit soubor doporučení, jejichž naplnění by mohlo vést k tomu, aby se LGBT+ lidem v České republice v budoucnu žilo lépe. Doporučili jsme například:

- Poslanecké sněmovně, aby zhodnotila, jak důležité může být manželství pro stejnopohlavní páry, a důkladně zvažila jeho rozšíření i na tyto páry.

Manželství je dnes především potvrzením vztahu dvou lidí, kterým na sobě záleží.

Anna Šabatová, „O manželství bez předsudků“ (Lidové noviny, 17. září 2018). Text je dostupný i na našem [webu](#).

 [Výzkum](#) ochránce sp. zn. 4/2019/DIS ze dne 14. 5. 2019

 [Tisková zpráva](#) ochránce ze dne 17. 5. 2019

»»»»»»»»»» 10. Nenávistné projevy na internetu

”

Nebudme neteční vůči slovním projevům nenávisti. Nepodchytíme-li takové útoky včas, může se stát, že přejdou v mnohem závažnější fyzické násilí.

“

Jedním z fenoménů současné doby, který nás tíží, jsou nenávistné projevy namířené často vůči různým zranitelným skupinám obyvatelstva (či jednotlivým příslušníkům těchto skupin). Díky rozvoji technologií (internetu a populárních sociálních sítí) se takové projevy nebezpečně snadno a rychle šíří, mohou působit na velké množství lidí a ovlivňovat jejich smýšlení a chování. Považujeme za důležité, aby si lidé uvědomili, že svoboda projevu má své hranice a pokud tyto hranice překročíme, můžeme se dopustit protiprávního jednání. To platí i v on-line prostoru.

V roce 2019 jsme k nenávistným projevům na internetu uspořádali nebo jsme se zúčastnili těchto akcí:

- Domníváme se, že je mimořádně důležitá prevence, a to již od útlého věku. Uspořádali jsme proto kulatý stůl „Vzděláváním k toleranci“, na němž jsme se zástupci z řad pracovníků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, České školní inspekce, neziskových organizací, s řediteli škol, krajskými školskými koordinátory prevence a dalšími diskutovali o vzdělávání týkajícím se nenávistných projevů na školách. Podklady ke kulatému stolu jsou dostupné [zde](#).
- Setkali jsme se se zástupci Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR). Úřad mimo jiné organizuje vzdělávací program ke zločinům z nenávisti pro státní zástupce (Prosecutors and Hate

”

Je málo problémů naší doby, které by mě znepokojovaly tak jako šíření nenávisti na internetu. Masovost a částečná anonymita svádí k tomu, že lidé vychrlí výroky tak odporné a nehumánní, až se tají dech... Veřejnost musí být informována o tom, že právo platí i na internetu.

Anna Šabatová, veřejná ochránkyně práv, „Internet není anonymní. Právo platí i tam, shodli se experti“ ([iDNES.cz](#), 19. 10. 2019)

“

Crimes Training, ПАСТ), do kterého se rozhodlo zapojit i Nejvyšší státní zastupitelství ČR. Podrobnější informace o vzdělávacích programech, které ODIHR organizuje pro své členské státy, naleznete na jeho [webu](#).

- Spolu s Ústavním soudem a Nejvyšším státním zastupitelstvím jsme uspořádali celodenní odbornou konferenci „Nenávist na internetu“. Určena byla zejména pro policisty, státní zástupce a soudce a probírali jsme na ní související aktuální problémy a výzvy. Materiály z konference naleznete [zde](#).

Výzkum judikatury k nenávistným projevům

V červnu 2019 jsme se obrátili na okresní soudy s žádostí o poskytnutí rozhodnutí vydaných v rámci trestních řízení, v nichž soud rozhodoval o trestných činech

s nenávistnou pohnutkou spáchaných v on-line prostředí. Požádali jsme o rozhodnutí vydaná od ledna 2016 do června 2019. Sešlo se nám celkem 47 rozhodnutí splňujících nastavená kritéria.

Víte, že...

Ombudsmanka se rozhodla své dosavadní poznatky k tématu nenávistných projevů na internetu shrnout do doporučení, která adresovala zejména odpovědným státním orgánům.

 Doporučení ochránce sp. zn. 67/2018/DIS ze dne 27. 1. 2020.

Jaké hlavní závěry vyplynuly z analýzy těchto rozhodnutí?

- Se soudními spory týkajícími se nenávistných projevů na internetu má ve sledovaném období zkušenost pouze menšina okresních soudů (29 %).
- Počet vydaných soudních rozhodnutí meziročně zřetelně roste.
- Nenávistné projevy jsou nejčastěji (60 % rozhodnutí) zaměřeny obecně proti celé skupině osob definované národností, etnicitou, barvou pleti, náboženským vyznáním, sexuální orientací apod. Zhruba ve třetině rozhodnutí mířily tyto projevy proti konkrétní osobě

- nebo skupině konkrétních osob. Nejčastějšími oběťmi jsou Romové (49 % rozhodnutí) a muslimové (23 %).
- Nenávistných projevů na internetu se téměř vždy (91 % případů) dopouští dříve netrestaný jedinec, většinou (v 94 % případů) se jedná o muže.
- Většina incidentů (83 %), které se dostaly před soudy, se odehrála na sociální síti Facebook.
- Pokud se případ týkající se nenávistných projevů na internetu dostal před soud, byl pachatel přinejmenším v prvostupňovém řízení ve většině případů potrestán: 91 % případů skončilo odsouzením pachatele. Nejčastějším trestem bylo podmíněné odnětí svobody (v průměru na 10 měsíců), na druhém místě pak peněžitý trest (v průměru ve výši 15 800 Kč).

 Výzkum ochránce sp. zn. 47/2019/DIS
ze dne 17. 1. 2020.

Co nás v uplynulém období potěšilo?

Ministerstvo vnitra změnilo označení svých čtvrtletních zpráv, v nichž informuje o dění v České republice na poli trestné činnosti motivované nenávistí. Nově se v názvu těchto výstupů objevuje vedle slova „extremismus“ také „předsudečná nenávist“.

Domníváme se, že je na místě připomínat různými způsoby co nejširší veřejnosti, že tento typ trestné činnosti nemusí páchat pouze extremisté. Často jsou pachateli „obyčejní“ občané, kteří příslušníky žádného extremistického hnutí nejsou.

Zprávy Ministerstva vnitra si můžete přečíst [zde](#).

»»»»» 11. Mluvíme spolu

”

Společná vize
a vzájemná spolupráce
jsou klíčem úspěchu.

“

I v roce 2019 jsme se setkávali s představiteli státní správy a samosprávy, nevládními organizacemi či soukromým sektorem. Přizvali jsme je k hledání řešení a seznamovali jsme je s našimi doporučeními. Formou osvětových akcí jsme oblast diskriminace a lidských práv přibližovali studentům i veřejnosti.

Vydáním doporučení naše práce nekončí

Jednání s důležitými aktéry v návaznosti na naše doporučení jsou nezbytná. Vydání doporučení je totiž často jen začátek cesty k prosazení potřebných změn.

V roce 2018 jsme vydali [doporučení](#) ke společnému vzdělávání romských a neromských dětí. Na toto doporučení jsme v roce 2019 navázali a jeho závěry jsme šířili a diskutovali na mnohých setkáních. Již v únoru jsme proto uspořádali kulatý stůl ke společnému vzdělávání mimo jiné za účasti Ministerstva školství, mládeže

a tělovýchovy, České školní inspekce a Ministerstva vnitra. Závěry našeho doporučení jsme prezentovali také důležitým aktérům v oblasti vzdělávání, jako je Asociace ředitelů základních škol a Svazu měst a obcí ČR. Naše poznatky o segregaci ve vzdělávání jsme sdíleli na setkání ombudsmanů Polska, Slovenska a Maďarska.

Pokračovali jsme také v tématu dostupnosti zubařské péče pro lidi s postižením. V roce 2018 jsme totiž díky [výzkumu](#) zjistili, že lidé s mentálním postižením nebo

s poruchou autistického spektra musí mnohdy čekat na ošetření zubů až jeden a půl roku. Letos jsme proto ke společnému jednání u kulatého stolu pozvali zástupce Ministerstva zdravotnictví, zdravotních pojišťoven, České lékařské komory, univerzit a nemocnic. Účastníci se shodli na konkrétních opatřeních, která je třeba

zajistit. Například vymezit specializovaná pracoviště, která budou poskytovat ošetření zubních kazů v celkové anestezii. Uvítali jsme také, že se zdravotní pojišťovny rozhodly navýšit úhrady za ošetření lidí s postižením.

 [Tisková zpráva](#) ochránce ze dne 28. 2. 2019

Spolupracujeme se státní správou

Inspekční orgány považujeme za klíčové partnery při prosazování práva na rovné zacházení. Proto jsme i letos jednali s čelními představiteli České obchodní inspekce, České školní inspekce a Státního úřadu inspekce práce. Setkávali jsme se také s inspektory nad řešením konkrétních případů, předávali jsme naše zkušenosti

v oblasti zákazu diskriminace a měli jsme možnost vyzkoušet si na vlastní kůži inspekční činnost na školách. Tradičně jsme uspořádali [kulatý stůl](#) „Společně proti diskriminaci“, na kterém jsme se spolu se zástupci inspekčních a ústředních správních orgánů ohlédli za deseti lety účinnosti antidiskriminačního zákona.

Férové pracoviště

Setkání s diskriminací či šikanou na pracovišti se zpravidla dlouhodobě negativně promítá do života zaměstnance, který může mít pocit, že se se situací musí smířit, nebo z práce odejít. I když se zaměstnanec proti nerovnému zacházení vymezí, zaměstnavatelé mnohdy nevědí, jak na stížnost reagovat. Proto si myslíme, že je důležité se zaměstnavateli mluvit o tom, jak nežádoucím situacím předcházet a jak se s případnou diskriminací

vyrovnat. Letos jsme se zapojili do [projektu](#) Důstojné pracoviště ve veřejné správě. [Setkali](#) jsme se se státními tajemníky nad tématem sexuálního obtěžování. Účastnili jsme se setkání společensky odpovědných zaměstnavatelů, kteří se sdružují v rámci spolku [Byznys pro společnost](#). Nadále se také účastníme aktivit v rámci [projektu](#) 22 % k rovnosti, který je zaměřen na rovné odměňování.

Vzdělávání studentů

Těší nás, že o témata ochrany před diskriminací a lidských práv mají zájem také studenti. Rádi jsme se proto i letos zapojili do akcí pořádaných Pro bono aliancí a Masarykovou univerzitou: Škola lidských práv a Lidská práva na živo. Pro studenty jsme připravili workshopy s konkrétními případy, na kterých jsme si mohli ukázat, jak se v praxi hledá rovnováha mezi svobodou a právem na rovné zacházení. Pro studenty práv jsme organizovali také exkurze či letní stáže, při kterých si mohli práci v naší kanceláři sami vyzkoušet. Zapojili jsme se také do projektu motivačních stáží PročByNe?, díky kterému se mohla studentka Sára stát na dva týdny „stínem ombudsmanky“.

”

Ty dva týdny jsem si opravdu užila naplno, otevřel se mi úplně nový svět. Byla jsem okouzlena prostředím, lidmi, tématy. Určitě mi stínování ukázalo nový pohled na právo, odhalilo mi na něj jiný pohled a naplnilo mě velkým množstvím motivace k dalšímu studiu.

Sára, studentka na stáži u veřejné ochránkyně práv

“

Setkáváme se nad aktuálními tématy

U otázek spojených s diskriminací je typické, že se do jejich řešení musí zapojit více subjektů. Také v roce 2019 jsme zasedli za jeden stůl se zástupci zainteresovaných orgánů a institucí, se kterými jsme se pokusili hledat společná řešení nových výzev. Věnovali jsme se např. těmto tématům:

- Pomoc migrujícím občanům EU a jejich rodinným příslušníkům – věnovali jsme se například otázkám spojeným se sociálním zabezpečením, zdravotním pojištěním a zdravotní péčí nebo diskriminací z důvodu státní příslušnosti a její provázanosti s jinými diskriminačními důvody (materiály z kulatého stolu jsou dostupné na [webu](#)).
- Určování pohlaví intersex dětí – v některých případech nelze jednoznačně určit pohlaví právě

narozeného dítěte, avšak právní řád vyžaduje bezodkladné zapsání tohoto údaje do příslušných evidencí. Problematika intersex dětí a určování jejich pohlaví (včetně souvisejících lékařských úkonů) úzce souvisí s garantovanými právy sexuálních menšin, nejlepším zájmem dítěte, právem nebýt mučen a podrobován krutému a nelidskému zacházení, právem na ochranu zdraví a v neposlední řadě i právem na soukromý a rodinný život ([tisková zpráva](#) ochránce ze dne 5. 11. 2019, materiály z kulatého stolu jsou dostupné na [webu](#)).

Dále nám bylo potěšením setkat se a vést dialog například s ministrem školství, mládeže a tělovýchovy nebo náměstkem ministra vnitra pro státní službu.

Inspirujeme (se) v zahraničí a sdílíme zkušenosti

Cestu k férovější společnosti bez diskriminace hledají i jiné země, nejen Česká republika. Mezinárodní spolupráce a sdílení zkušeností, zejména příkladů dobré praxe, jsou proto velmi přínosné.

I letos jsme se zapojili do aktivit organizace Equinet, sítě sdružující národní orgány pro rovné zacházení. Své zástupce jsme měli v pracovních skupinách i výkonných orgánech. Navštěvovali jsme také workshopy a semináře pořádané touto organizací.

Přednášeli jsme pro Evropskou akademii práva a s našimi zkušenostmi v boji proti diskriminaci jsme seznámili účastníky dvoudenního workshopu v Moldavsku.

Na žádost Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti jsme zaslali stanovisko k situaci v České republice.

 [Stanovisko](#) ochránce sp. zn. 52/2019/DIS ze dne 18. 7. 2019

Pro Výbor ministrů Rady Evropy jsme vypracovali stanovisko ve věci výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva v případě D. H. a ostatní proti České republice

 [Stanovisko](#) ochránce sp. zn. 49/2019/DIS ze dne 14. 5. 2019

Přivítali jsme také delegaci z Ghany vedenou ministryní pro gender, děti a sociální věci za účasti velvyslankyně ČR v Ghaně. Návštěvnice z Ghany zajímalo především téma rovnosti žen a mužů. O naše zkušenosti jsme se rádi podělili.

»»»»»» 12. Co nám udělalo radost?

”

Město Brno rozdává samolepky s vyobrazením vodícího a asistenčního psa s nápisem ‚VÍTÁME VODICÍHO A ASISTENČNÍHO PSA‘, které si zájemci mohou vylepit na dveře restaurací, škol a dalších prostor.

“

Automobilka Volvo (Barbara Kubátová)

V případě autonehody je statisticky pravděpodobnější, že ženy utrpí vážnější zranění než muži. Je tomu tak proto, že standardní crash testy se zpravidla provádějí na figurínách, které vycházejí z dispozic průměrného mužského těla, které je však značně odlišné od průměrného ženského těla. Automobilka Volvo už 40 let sbírá data o následcích nehod bez ohledu na velikost těl pasažérů a jejich pohlaví. Z těchto dat pak vychází, když konstruuje bezpečnostní prvky svých vozidel. V loňském roce se automobilka rozhodla svůj výzkum a poznatky z něj volně sdílet s ostatními výrobci aut, aby bezpečnost všech svých pasažérů mohlo zohledňovat více vozidel na silnicích.

 [Informace](#) a [video](#) k bezpečnosti aut

Předložení novely antidiskriminačního zákona (Veronika Bazalová)

Skupina poslanců a poslankyň navrhuje, aby antidiskriminační žaloby mohly podávat i právnické osoby zřízené za účelem ochrany obětí diskriminace. Návrh reaguje na závěry [výzkumu](#) ochránce o překážkách individuální oběti v přístupu ke spravedlnosti (nákladnost a zdoluhavost soudních sporů, právní nejistota

způsobená malým počtem soudních rozhodnutí, nedůvěra ve smysl žaloby, nedostatek informací). Dále návrh narovnává postavení jednotlivých chráněných skupin tím, že umožňuje sdílení důkazního břemene ve všech typech antidiskriminačních sporů. Na tuto nerovnost jsme dlouhodobě [upozorňovali](#).

 [Text](#) novely antidiskriminačního zákona

Kniha Dva tátové a zvědavá holka (Karel Suda)

David a Michal Vaníčkovi, v mediálním prostoru známí jako Dva tátové, v říjnu letošního roku vydali knihu Dva tátové a zvědavá holka. Nádherně ilustrovaná kniha vypráví příběh malé Elišky, která žije s rodiči v malé české vesnici. Do jejího sousedství se přistěhuje duhová rodina. Eliška poznává, jak rodina se dvěma táty a dětmi žije. Bojí se však reakce tatínka, který nemá pro gaye a lesby příliš pochopení. I ten však později zjišťuje, že odlišné vždy neznamená špatné. Kniha je určena především pro menší děti, ale přečíst si ji jistě mohou i dospělí. Pro ně půjde o úsměvné čtení, jež jim však může nastavit zrcadlo. Přináší totiž náhled do čisté dětské duše, která není zatížena předsudky, dokáže vnímat různé formy lidského života jako rovnocenné a nehledá problémy tam, kde reálně nejsou.

 [Kniha](#) Dva tátové a zvědavá holka

Facebooková a twitterová stránka „Man who has it all“ (Iva Fellerová Palkovská)

Man who has it all je parodická stránka na genderové stereotypy. Předstírá situaci, že žijeme v matriarchálním světě, kde ženy jsou v rodinách živitelky, jsou většinou v manažerských a politických pozicích a podobně. Zveřejňuje různé citáty nebo otázky k veřejnosti, které vychází z těchto převrácených genderových rolí. Příspěvky pak působí absurdně, nicméně tímto způsobem tato stránka názorně ukazuje, že v dnešní době jsou genderové stereotypy stále zakořeněné, a při té příležitosti vynikne, jak jsou vlastně hloupé. Pod příspěvky také často sledující svými komentáři vytvoří ještě absurdnější parodii, takže stojí za to číst i je.

 Man who has it all na [Facebooku](#) a [Twitteru](#)

Výzkum zdravotních důsledků věkové diskriminace (Jiří Fuchs)

Vědci se začínají přidávat k právníkům v boji proti diskriminaci z důvodu věku. V dubnu 2019 vydala londýnská univerzita studii, která odhaluje spojitost mezi zdravotním stavem a věkovou diskriminací. Lidé se zkušeností s touto diskriminací uvádějí zhoršení zdravotního stavu častěji než ti, kteří ji nezažili. Například u onemocnění srdce je to 17 % oproti 13 % u těch, kteří diskriminaci nezažili, u artritidy 44 % oproti 38 % a u problémů s depresí 19 % oproti 12 %. Zkušenost lidí s věkovou diskriminací by tak mohla hrát svoji roli ve zhoršování jejich zdravotního stavu. Věřím, že pokud se škodlivost věkové diskriminace nadále potvrdí, přispěje to k jejímu odsouzení.

 [Výzkum](#) zdravotních dopadů věkové diskriminace

National Geographic (Lenka Kříčková)

National Geographic započal jednoletý projekt, v němž se zaměřuje na ženy a jejich život. Listopadové číslo časopisu se tematicky věnuje právě ženám a vývoji jejich postavení ve společnosti, a zároveň jde o historicky první vydání, v němž veškerý obsah (články, fotografie) vytvořily jen ženy. Při této příležitosti dále National Geographic knižně vydal výběr ženských fotografií ze své sbírky a o významných ženách současnosti natočil dokumentární film.

 [Obsah](#) speciálního čísla National Geographic

Nálepky vítající vodící a asistenční psy (Hana Brablcová)

Město Brno zdarma rozdává samolepky s vyobrazením vodícího a asistenčního psa s nápisem „VÍTÁME VODICÍHO A ASISTENČNÍHO PSA“, které si zájemci mohou vylepit na dveře restaurací, škol, knihoven, kin a dalších prostor. Smyslem projektu je především upozornit na to, že do zařízení mohou psi nejen vstoupit, ale jsou zde i vítáni. Lidé, kteří speciálně vycvičené psy využívají, se tak v souvislosti s přítomností svých psích pomocníků nemusejí obávat negativních reakcí personálu, se kterými se bohužel někdy setkávají. Veřejnost je pak touto cestou informována, že vodící a asistenční psi patří do veřejného prostoru a z jejich přítomnosti není nutné mít žádné obavy.

 [Nálepka](#) vítáme vodícího a asistenčního psa

Směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem (Martin Šmíd)

Evropská unie schválila směrnici o rovnováze mezi soukromým a pracovním životem. Směrnice si klade za cíl odbourat platové nerovnosti mezi muži a ženami, které vznikají zejména v důsledku přerušování pracovní kariéry kvůli péči o děti. Směrnice také zavádí nová opatření v oblasti sladování rodinného a pracovního života, jako například otcovskou dovolenou, pečovatelské volno či možnost požádat o flexibilní pracovní podmínky. Členské státy EU (včetně České republiky) mají na zavedení směrnice do svých právních řádů tři roky.

 [Aktualita](#) z diskriminace

Pacholkův blog (Jana Vomelová)

V létě letošního roku nasedli Jiří Švihálek (zvaný též Pacholek) a jeho manželka na motorku a vyjeli na rodinnou oslavu. Do cíle už bohužel nedorazili. Při dopravní nehodě, kterou nezavinili, utrpěli oba velmi závažná zranění, Jiřímu Švihálkovi museli lékaři amputovat nohu nad kolenem. Se situací, z níž by se mnozí lidé zhroutili, se mladý muž popral obdivuhodným způsobem. Své pocity a zážitky z nehody i období po ní začal s úžasným nadhledem a humorem popisovat na blogu, který byl původně určen pro přátele, postupně si ale získal své stálé nadšené čtenáře. Pacholkův blog může být velkým povzbuzením a inspirací jak pro lidi s tělesným handicapem, tak pro kohokoli, kdo se vypořádává s nějakou obtížnou životní situací. Z blogu by také měla vzniknout knížka, kterou chce Jiří Švihálek

vydat pod názvem Deník jednožokeje. Přečtěte si něco od Pacholka, myslím, že Vám pak spousta problémů bude připadat jako malichernost!

 [Blog](#) Pacholeg

Glosy, recenze a komentáře Kamila Fily (Jan Slaviček)

Filmový kritik a novinář Kamil Fila svými texty a názory dlouhodobě bojuje za rovnost (zejména) pohlaví již delší dobu, za což byl na sklonku roku 2018 oceněn titulem Genderman roku. Jeho postřehy ze světa filmové a televizní tvorby přinášejí často neotřelý pohled na stereotypy zobrazování mužů a žen. Za což mu patří velký dík, protože podobný pohled je od muže a novináře (zejména) v českém prostředí něčím neobvyklým.

 [Glosa](#) Proč jsem feministka

 [Glosa](#) o sexismu Marka Ebena

Fair play (Jana Mikulčická)

V základní výbavě sportovců by měl být také smysl pro fair play. Už od počátků olympijských her ve starověkém Řecku platí, že soutěžit čestně a dbát na rovné šance je důležitější než vítězství. Na tyto zásady však občas zapominají fanoušci. Ukázkou toho bylo přátelské utkání mezi hokejisty Vítkovic a Prostějova. Když v závěru zápasu skóroval vítkovický hráč Dominik Lakatoš, dočkal se za to od fanoušků Prostějova rasistického skandování „cikáne, cikáne“. Dominik Lakatoš v tom však nezůstal sám. Všichni vítkovičtí hráči odešli na protest do kabin a zápas tak zůstal nedohraný. Jak uvedl vítkovický trenér: „Jsme jedna parta, jedna rodina a k žádnému z členů naší rodiny si nikdo nesmí dovolit nic podobného, rozhodnutí bylo okamžité a celý tým jako jeden muž souhlasil.“ Jsem ráda, že vítkovičtí hráči takto projevíli týmového ducha a společně ukázali, že rasistické nadávky k fair play rozhodně nepatří.

 [Zpráva](#) o hokejovém utkání

Projekt Scoring Girls (Anna Katerina Vintrová)

Hlavním cílem německého spolku Háwar, e.V., je dosažení světa, ve kterém si jsou všichni rovni bez ohledu na své pohlaví, náboženství nebo etnický původ. Mezi projekty tohoto spolku patří i „Scoring girls“, který před dvěma lety vymyslela bývalá bundesligová fotbalistka kurdského původu Tugba Tekkal. Projekt se zaměřuje

na zapojení děvčat pocházejících z blízkého východu nebo sociálně znevýhodněných rodin do sportovních aktivit, konkrétně do fotbalu. Projekt boří mýty o tom, že fotbal je jen pro muže a dívky z muslimských zemí by neměly profesionálně sportovat. Spolek Háwar v letošním roce získal ocenění Civis Media Prize za video právě o projektu „Scoring girls“.

 [Webové stránky](#) spolku Háwar, e.V.

 [Video](#) o projektu Scoring girls (v němčině s anglickými titulky)

Dycky Most! (Petr Polák)

Počátkem roku vtrhl na televizní obrazovku seriál České televize, o kterém bylo dlouho v mediálním prostoru slyšet. Seriál, za jehož scénářem stojí dvojice Petra Kolečka a Jana Prušinovského, zobrazoval lidi z různých menšin tak jako žádný jiný český seriál předtím. Ať si kritici říkají a píší, co chtějí, ale zobrazovat Romy či trans osoby ze severních Čech v běžných situacích, v rodinném kruhu, s jejich touhami a přáními, s humorem a nadsázkou, je to nejlepší, co mohli tvůrci komediálního seriálu pro odstraňování předsudků v naší společnosti udělat. Přiznám se, že i já jsem hledal na internetu informaci, zda existuje nezisková organizace s názvem „Snědá tíseň“.

 [Seriál](#) Most

Slovníček užžitých pojmů

Antidiskriminační zákon – zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Jedná se o obecný právní předpis, který zakazuje diskriminaci v oblastech v něm vymezených (např. práce a zaměstnání, přístup ke zboží a službám) a upravuje základní definice diskriminace a souvisejících pojmů.

Bifobie – viz pojem „homofobie“. Místo gayů a leseb se však týká lidí s bisexuální orientací.

Diskriminační důvod – některý z důvodů uvedených v antidiskriminačním zákoně (tj. rasa, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientace, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víra či světový názor), nebo v jiném právním předpise, který není možné použít jako důvod pro rozlišování.

Evropský soud pro lidská práva – je soudem Rady Evropy, které je Česká republika členem. Sídli ve Štrasburku. Rozhoduje o stížnostech, podaných především jednotlivci proti členským státům. V rozsudku konstatuje (ne)porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod členským státem a může také rozhodnout o povinnosti státu zaplatit tomuto jednotlivci odškodné.

Heterosexuality – emoční a sexuální přitažlivost k osobám odlišného biologického pohlaví. Heterosexuální žena je přitahována muži, heterosexuální muž zase ženami. Ve společnosti je heterosexuality i v současné době považována za normu.

Homofobie – soubor netolerantních, nenávistných postojů vůči gayům a lesbám zahrnující odpor, nenávisť či averzi. Svým charakterem se homofobie přibližuje sexismu a rasismu, a lze ji tak zařadit do obecného rámce xenofobie.

Intersex – pojem představující fyzické znaky, jež se nachází na škále mezi tím, co je typicky považováno za mužské a co za ženské. Intersex lidé se rodí s pohlavními charakteristikami, jež nejsou zcela v souladu s tím, co medicína a společnost očekává u mužských a ženských těl.

LGBT+ – mezinárodně používané zkratkové slovo, jež fakticky reprezentuje čtyři skupiny osob – lesby (L), gaje (G), bisexuály (B) a trans osoby (T). Symbol „+“ umožňuje zařadit další různorodá určení vlastní sexuální orientace, identity či případnou sexuální nevyhraněnost.

Migrující pracovník – pracovník, který je státním příslušníkem jednoho členského státu a je zaměstnán na území jiného členského státu. Za pracovníka se považuje i osoba, která sice aktuálně práci nemá, ale snaží se ji nalézt.

Nenávistný projev (hate speech) – není ani ve vnitrostátním ani v mezinárodním právu definován. Obvykle jím chápeme takový typ verbálního projevu, který je vyvolaný předsudky a stereotypy vůči určité skupině lidí. Důvodem nenávisti může být například barva pleti oběti, její národnost či etnická příslušnost, pohlaví, sexuální orientace, víra, náboženství či věk. Hate speech můžeme zařadit pod širší kategorii násilí z nenávisti, kam spadají krom slovních také fyzické útoky motivované nenávistí vůči určitým zranitelným skupinám. Nenávistné útoky mohou naplnit skutkovou podstatu některých trestných činů ve smyslu trestního zákoníku.

Nepřímá diskriminace – jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je osoba znevýhodněna oproti ostatním. Ve smyslu antidiskriminačního zákona dochází k takovému jednání ze stejných důvodů jako k přímé diskriminaci. O nepřímou diskriminaci se nejedná, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

Obtěžování – forma diskriminace, nevíтанé chování související s diskriminačními důvody, které vede ke snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí (např. vtípy na zdravotní postižení nebo urážlivé vyobrazení žen či etnických menšin na pracovišti). Obtěžováním je i chování, které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí (např. vyžadování informací od zaměstnankyň o počtu plánovaných dětí).

Předsudek (stereotyp) – ve společnosti zakořeněný názor či přesvědčení, jež není založen na spolehlivém poznání, ale na pouhých předpokladech a zjednodušeních. Jednotlivec přejímá určité soudy, jež se tradují nebo jsou mu autoritou vštěpovány, aniž by byl ochoten přesvědčit se o tom, zda vycházejí ze skutečnosti.

Přímá diskriminace – jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě některého z diskriminačních důvodů.

Registrované partnerství – český právní institut představující právní svazek dvou osob stejného pohlaví. Zákon předpokládá trvalost tohoto svazku, ale na rozdíl od manželství nepředpokládá zaměření na výchovu dětí.

Segregace – oddělování různých sociálních skupin do prostorových oblastí, v kontextu vzdělávání také umístování dětí do škol nebo tříd na základě etnického původu nebo sociálního statusu.

Sexuální obtěžování – forma diskriminace, chování viz pojem „obtěžování“, které má sexuální povahu.

Sexuální orientace – trvalé zaměření citové a sexuální náklonnosti (přitažlivosti) k mužům, ženám či oběma pohlavím.

Sladění pracovního, rodinného a osobního života (work-life balance) – stav, kdy poměr práce a života mimo práci odpovídá životním prioritám, potřebám či záměrům konkrétního jedince; představuje optimální možnosti pro kombinaci světa práce s dalšími nepracovními oblastmi života, kterými jsou rodina, přátelé, volný čas, zájmová činnost apod. Sladování může probíhat formou zkrácených úvazků, možností práce z domova (tzv. home office) aj. Sladování hraje důležitou roli ve vztahu k pracovnímu uplatnění žen matek a jejich celkového postavení na trhu práce. Nedostatečná opatření podporující sladování osobního a pracovního života, ať už legislativní opatření nebo opatření přijímaná jednotlivými zaměstnavateli, mohou vést ke znevýhodnění příslušníků a příslušnic některých skupin osob, a tak i k jejich diskriminaci.

Služební úřad – správní úřady a další orgány nebo právnické osoby, o kterých to stanoví zákon; jedná se o instituce, v nichž jsou zaměstnány osoby ve služebním poměru

Soudní dvůr Evropské unie – vykládá právo Evropské unie, aby zajistil, že bude uplatňováno stejným způsobem ve všech státech Evropské unie, dále urovnává právní spory mezi jednotlivými státy a orgány Evropské unie. Jeho úkolem je zajistit, aby země a orgány Evropské unie dodržovaly právní předpisy Evropské unie.

Sterilizace – zbavení rozmnožovací schopnosti jednotlivce.

Trans osoba (lidé, muži, ženy) – zastřešující termín označující ty, jejichž genderová identita (prožívané pohlaví) se liší od biologického pohlaví, které jim bylo určeno po narození. Termín zahrnuje osoby s transsexuální minulostí, transgender osoby, transsexuální osoby, cross-dressery apod. To, že je osoba „trans“ dle současného poznání nepředstavuje závažnou odchylku od normy, nýbrž dosažení nápravy stavu určeného v souvislosti s porodem.

Transfobie – viz pojem „homofobie“. Místo gayů a leseb se však týká trans lidí.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O OCHRANĚ PŘED DISKRIMINACÍ 2019

Redakční rada

Anna Šabatová, Monika Šimůnková, David Slováček

Editoři

Veronika Bazalová, Stanislav Biler

Vydala Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2020

Grafický návrh, sazba, produkce: Omega Design, s. r. o.

Zdroje obrázků: archiv Kanceláře veřejného ochránce práv a www.unsplash.com

ISBN 978-80-7631-027-8